

Suočavanje sa zvijerima

Povijesno-analitička studija paralela između vizije u *Otkrivenju* 12 i vizije Hildegard von Bingen o Antikristu i njihove relevantnosti u ondašnjem društvu

Ksenafu Akulli

Evandeoski teološki fakultet, Osijek

International Friendship Inc., USA

k.akulli@ifusa.org

UDK:228;236;261

Pregledni članak

Primljeno: 1, 2012.

Prihvaćeno: 3, 2012.

Sažetak

U radu se pokušava odrediti moć vizije usred borbe protiv nepravde. Ističe se da je i samo Ivanovo Otkrivenje borba koja zagovara pravedno duhovno i fizičko društvo. Književna vrsta apokaliptičke literature s njezinim simboličkim rječnikom kao i zastupljenost i relevantnost u srednjovjekovnoj Europi u djelima Hildegard von Bingen sugerira da moć vizije leži u autorovoj sposobnosti otkrivanja problema, kreativnom pronalaženju rješenja i emancipiranja društva u borbi protiv duhovne i fizičke nepravde.

Uvod

Teolog Richard S. Hansen jednom je rekao: “važnije je znati način kako živjeti u svijetu pogođenom olujama, nego li naučiti imena valova koji odbijaju našu lađu” (Hansen, 1972). Ta se izjava odnosi na futuristička tumačenja apokaliptičke literature i izravno napada relevantnost apokaliptičkih knjiga poput Knjige Daniela ili Otkrivenja u određenom društveno-ekonomskom ozračju. Tumačenje viđenja u apokaliptičkoj literaturi također je bilo problematično i ponekad subjektivno, kao u slučaju Martina Luthera. Različite su skupine koristile viđenja sa svrhom ispunjavanja svojih sebičnih ciljeva.¹ Fokus ove studije je viđenje u *Otkrivenju*

1 Mnogi su teolozi koristili *Knjigu Otkrivenja* kao svojevrsno sredstvo u svrhu predviđanja budućnosti. Neki su čak odredili datume kako bi predviđjeli svršetak svijeta (vidi Koester, 2001;

12 kao i njegova važnost za sadašnje čitatelje kao i za borbu za pravdu tijekom povijesti.

Svrha ovoga rada je analizirati *viđenja koja se odnose na današnje vrijeme*. Pokušao sam ispuniti svoj zadatak, prvenstveno proučavajući *Knjigu Otkrivenja* 12. poglavlje, u njegovu društveno-ekonomskom kontekstu i književnom obliku, te ga uspoređujući s viđenjem Hildegard von Bingen, njemačkom teologinjom iz dvanaestoga stoljeća. Iako je moj fokus na *Otkrivenju* 12, u ovom sam radu posvetio posebnu pozornost povijesnom kontekstu cjelokupne *Knjige Otkrivenja*. Nisam ponudio argumente o autoritetu i datumu, već sam prihvatio zaključak koji prihvaća većina povjesničara.

Moj zadatak bit će dovršen: 1) osvrtom na društveno-ekonomske okvire, metodologiju i žanr apokaliptičke literature; 2) analiziranjem i tumačenjem Otkrivenja 12; 3) predstavljanjem viđenja Hildegard von Bingen; i 4) uspoređivanjem viđenja sa svrhom otkrivanja njihovih zajedničkih ključnih elemenata.

Osvrt na metodologiju²

Ključ za tumačenje povijesne i vjerske literature je metodologija koju prvenstveno oblikuju društveno-ekonomski okviri povjesničara kao i čitatelja.³ Promjenom društveno-ekonomskih okvira, u većini slučajeva, istovremeno dolazi i do promjene i oblikovanja tumačenja. No također ima slučajeva kada se određene metodologije zbog vanjskog i unutarnjeg pritiska smatraju nadpovijesnim i nepromjenjivim (Titus, 2009; MacPherson, 2001).

Postoji velika raznolikost u pristupima proučavanju Novoga zavjeta, uključujući i knjigu Otkrivenja. Neki su teolozi više zaokupljeni izvlačenjem teoloških indicija na temelju suvremenog društveno-ekonomskog okvira, no zanemaruju uzeti u obzir povijesni kontekst samoga Novog zavjeta. Drugi su učinili suprotno i pretvorili Novi zavjet u puku povijest religija kao u slučaju Bultmanna

Hal, 1970). Nedavno je skupina teologa došla do zaključka da će se Drugi Kristov dolazak dogoditi najkasnije do 21. svibnja 2011. (vidi Berton).

- 2 Hermeneutika je opstala tijekom stoljeća znanosti i postoji velik izbor materijala o toj temi. Nisam preuzeo zadatak ponuditi kronološki razvoj hermeneutike, već samo istaknuti kako je tumačenje Otkrivenja, kao dio biblijske literature, doživjelo promjene i razvoj. Za više o razvoju metodologija tumačenja vidi Hassel, 1978; Wright, 1992; Martin i Davids, 2000.
- 3 Određeni pokreti tijekom povijesti iznjedrili su svoje određene metode tumačenja. Reformacija je usvojila načelo *sola Scriptura*, Prosvjetiteljstvo se fokusiralo na humanizam, što je dovelo do kritičkog razmatranja Svetoga pisma (uključujući i Knjigu Otkrivenja). Drugi svjetski rat iznjedrio je neoortodoksnu metodu koja je pokušala tumačiti Sveto pismo kroz pastoralno čitanje (Barth). Modernizam i postmodernizam naglasili su relativizam (teologije oslobođenja).

(1963) i donekle Wrighta (1992). No ima i onih koji su pokušali ponuditi nešto uravnoteženiji pristup promatrajući zadatak očima povjesničara i teologa, kao što to čini Marshall (2004).

U ovom proučavanju pokušao sam ujediniti različite pristupe tumačenja. Pokušao sam razumjeti društveno-ekonomske okvire u kojima je knjiga napisana, kao i oduprijeti se iskušenju smatrati Knjigu Otkrivenja samo povijesnim i sociološkim tekstom. Moja je pretpostavka i uvjerenje da je Knjiga Otkrivenja dio kanona Biblije i kao prema takvoj se odnosim u ovome radu.

Zadatak tumačenja je krajnje težak, a činjenica da ovo djelo nije pripovjedačko već apokaliptičko tumačenje čini još težim (Marshall, 2004). Kako bih jasnije predočio i ponudio bolje razumijevanje apokaliptičke literature, pokušao sam usporediti i suprotstaviti Otkrivenje 12 sa srednjovjekovnim viđenjima Hildegard von Bingen. Razumijevanje društveno-ekonomskih okvira kao i priroda književnog oblika Otkrivenja, gledano u svjetlu kanona Biblije, poslužiti će u pokušaju pribavljanja odgovora na moje glavno pitanje: *Postoje li pitanja i problemi koje Ivan i Hildegard pokušavaju dotaknuti u svojim viđenjima, ili su to viđenja koja se odnose isključivo na budućnost?*

Osvrt na apokaliptičku literaturu

Stil apokaliptičke literature je element koji je potrebno razumjeti. Kao što ostali oblici literature, poput poezije, pripovijetke ili mudrosne literature, imaju svoje vlastite stilske karakteristike, tako ima i apokaliptička literatura. Koester tvrdi kako postoje četiri karakteristike apokaliptičke literature: 1) *Simbolički rječnik*. Autor "koristi simbolički rječnik kako bi opisao sile ovog vremena u sukobu s Božjim silama" (Koester, 2001). Ovaj žanr koristi prirodne elemente, uglavnom pastoralne, koji su poznati primateljima; 2) *Simboličko i stvarno*. U srži apokaliptičke literature, prikazan simboličkim rječnikom, nalazi se svijet obuhvaćen grijehom, zlim praksama i silama. Ovaj književni žanr nudi poziv na pokajanje i pravednost te ističe krajnju potrebu za sudom; 3) *Simbolička nada*. Apokaliptička literatura, koja se često koristila u vrijeme borbe i nemira, nudi nadu unatoč društveno-ekonomskim okvirima; i 4) *Simbolička promjena*. Apokaliptička literatura često otkriva problem i pokušava ukazati na njega. Vrlo se rijetko koristila za postavljanje kronološkog pregleda budućih događaja (Koester, 2001).

Kao što je ranije naznačeno, čini se da se apokaliptička literatura koristila tijekom vremena nemira i nepravde kako bi pružila nadu i uvjerila čitatelje da trebaju ustrajati. Ona također obećava pravdu i upozorenje. Provođenje pravde je dvostruko. Nalaže sud i nadu. Sud je neposredni odgovor na zlo, no usred zla, uvijek postoji nada i mogućnost promjene.

Navedeno razumijevanje karakteristika apokaliptičke literature nudi platfor-

mu za proučavanje apokaliptičkih viđenja. Nadalje, ove će osobine biti smjernice za proučavanje *Otkrivenja* 12 kojemu se sada vraćam.

Društveno-ekonomski okvir *Knjige Otkrivenja*

Čini se da *Knjiga Otkrivenja* ne iznosi brojne polemike vezano uz njezino povijesno ozračje. Većina vanjskih i unutarnjih dokaza ukazuje na jednoga autora i na jedno vremensko razdoblje kojemu knjiga pripada. Velik broj teologa (Keener, 1993; Reid, 2004; Reddish, 2001; Koester, 2001) općenito prihvaća da je Otkrivenje napisao apostol Ivan. No ipak, ima određeni broj teologa koji tvrde drukčije (Boxall, 2006). Većina se teologa također slaže da je knjiga napisana između 70. i 100. godine poslije rođenja Krista (Keener, 1993; Reid, 2004). Uz ostale razloge, ovakvo datiranje predloženo je na temelju činjenice da društveno-ekonomsko ozračje toga razdoblja odgovara događajima koji su opisani u knjizi Otkrivenja. Bilo je to vrijeme nemira diljem Rimskoga Carstva, posebice za kršćansku manjinu. Najveći problem s kojim su se kršćani suočavali bio je "kult štovanja cara", što se često sukobljavalo s njihovim uvjerenjem da budu vjerni samo Bogu. Tvrdi se kako su Istočne provincije odobravale ovu praksu do te mjere da su određivale javni život. Održavale su se svetkovine te redovito prinosile žrtve radi javnog iskazivanja privrženosti caru (Reid, 2004). Ove su se prakse vršile pretežno u velikim gradovima poput Rima, Efeza i Smirne (Keener, 1993). Stanje je postalo još zategnutije i nepodnošljivije nakon 70. godine poslije Krista, a "kult štovanja cara" ubrzano se širio. Primjerice, car Domicijan je često oslovljavao sebe s "*Dominus es Deus*," ili "*Gospodin i Bog*" (Reid, 2004) i započeo žestoka progonstva protiv kršćana koje je smatrao izdajicama (Keener, 1993, 762). Neronova je opsesija rezultirala paljenjem Rima i progonstvom kršćana koji su služili kao žrtve. Također se, na temelju tradicije, vjeruje da je i sam Ivan pretrpio nevolje pod Neronovom vladavinom (Reid, 2004). Suvremena je znanost pribavila mnoštvo povijesnih podataka o ovoj temi, uključujući i pojedinosti o progonstvu, nasilju i strahotama koje su se provodile tijekom toga razdoblja (Reddish, 2001). Znanstvenici su došli do zaključka kako se viđenja iz Otkrivenja mogu usporediti s povijesnim podacima koji se odnose na to razdoblje (Boxall, 2006), te da su: "Progonstvo i štovanje cara... primarni problemi na koje ukazuje Otkrivenje" (Boxall, 2006). Marshall tvrdi: "Čini se da je Otkrivenje sastavljeno u situaciji kada se Crkva suočavala sa žestokim progonstvom... uključujući i mučeništvo..." (Marshall, 2004). Usred nevolja i nepravde, te u svjetlu karakteristika apokaliptičke literature, čini se da je funkcija *Knjige Otkrivenja* dvostruka. Ona priopćuje sud i nadu. S jedne strane ona je "najjasnije sredstvo osude rimske pobune protiv Boga" (Keener, 1993), a s druge strane, "poticajna poruka ...da Bog neće biti poražen i... da će osuditi ... bezbožno društvo..." (Marshall, 2004).

Otkrivenje 12

Videnje (*vidi Dodatak A*)

U *Otkrivenju* 12 apostol Ivan opisuje viđenje koje je mu je bilo dano po nebeskom biću. U *prvoj sceni*, on vidi trudnu ženu smještenu u nebeskim dimenzijama. Ona je “odjevena u sunce”, mjesec joj je pod nogama. Nosi krunu od dvanaest zvijezda. Ivan opisuje da je žena trudna te da je u agoniji rađanja. Viđenje također uključuje crvenoga Zmaja koji je stajao ispod žene. Svrha Zmaja je zgrabiti dijete koje se treba roditi i proždrijeti ga čim se rodi. Žena je rodila, no zmaj nije mogao ostvariti svoju namjeru. Bog se umiješao i zaštitio sina te poslao ženu u pustinju na zemlji. *Druga scena* opisuje kako je nastao rat na nebu između Božjih anđela i Zmaja. Za vrijeme borbe u nebu, na zemlji je bio navještaj u obliku pjesme koja je s jedne strane navješćivala spasenje što je došlo od sina, a s druge strane prokletstva za one koji su sklopili savez sa Zmajem. Viđenje se nastavlja prikazujući kako je Zmaj protjeran s neba i zbačen dolje na zemlju. *Treća scena* se odvija na zemlji. Zmaj se prisjetio da su žena i dijete na zemlji i započinje borbu kako bi je pronašao. Žena je ponovno u velikoj opasnosti, no dobila je krila poput anđela te je mogla poletjeti prema nebu. Naposljetku je Zmaj, očajan i umoran, pustio vodu poput rijeke prema ženi, no zemlja joj pritječe u pomoć progutavši vodu. Žena je konačno pobjegla. Zmaj shvaća kako je nemoguće uništiti ženu i njezina sina te objavljuje rat protiv ostale njezine djece (*Otkrivenje* 12).

Razumijevanje viđenja

Mangina (2010) započinje svoj komentar na *Otkrivenje* 12 naslovom: “Oslobođena Sionska kći”. On ističe da je viđenje nebesko i prepoznaje da ima tri etape, te napominje kako ih se mora promatrati kao cjelinu (Mangina, 2010). Prema mišljenju sociologa, viđenje prikazuje dva nebeska bića prikazana na nebu (Malina-Pilch, 2000). Također se tvrdi kako ta nebeska bića nisu nepoznata primateljima poslanice *Otkrivenja* jer su to prepoznatljivi elementi židovske kulture (Mangina, 2010; Malina-Pilch, 2000). Štoviše, viđenje je također bilo vrlo poznato među Rimljanima, Grcima, Egipćanima, Perzijancima i Babiloncima koji su imali slično tumačenje. Viđenje predstavlja “sukob između bogova i boginja, kozmičke borbe između dobra i zla koja se odražavala na zemlji” (Reddish, 2002, 231). Reddish također dodaje da Ivan koristi poznate simbole kako bi prikazao borbu (2001).

Žena u viđenju simbolizira nebesku kraljicu. U ostalim drevnim kulturama ona također predstavlja likove poput Djevice, Mitre i Mylite (Malina and Pil-

ch, 2000). Dvanaest zvijezda na njezinoj glavi predstavljaju Božji izabrani narod, dvanaest Izraelovih plemena (Reddish, 2001, 233), ili Crkvu (Mangina, 2010). Žena je trudna i rađa onoga koji će vladati narodima, kojega je, nakon rođenja, sam Bog zaštitio.⁴ Ivan upotrebljava ovu sliku koja je popraćena brojnim starozavjetnim odlomcima (Reddish, 2001) kako bi prikazala Mesiju (Boxall, 2006).

Crveni Zmaj predstavlja mitološko čudovište, deset rogova predstavlja njegovu moć, a sedam kruna njegov autoritet i vlast. Drugim riječima, to je simbol zla koje je u sukobu s Božjom dobrotom (Reddish, 2001). Ovaj lik predstavlja samog Sotonu koji je utjelovljen u društvenim i političkim sustavima rimskoga društva (Malina-Pilch, 2000; Mangina, 2010; Boxall, 2006).

Drugi dio viđenja prikazuje nebesku borbu između arhanđela Mihaela i Zmaja. Reddish tvrdi da se ta borba ne odnosi na izvornu borbu između Sotone i Boga koja je rezultirala izbacivanjem Sotone iz neba koja se dogodila prije pada čovjeka u grijeh. Ta borba simbolizira činjenicu da Sotona, iako poražen od Krista na križu, još uvijek prebiva na zemlji dok ne bude konačno uništen. U dvanaestom retku, Ivan tvrdi da se pobjeda nad zlim ne događa samo kao rezultat križa, već također i zbog borbe mučenika. Svojom vjernošću i služenjem, mučenici doprinose približavanju svršetka kraljevstva zla (Reddish, 2001). Poraz Sotone pruža nadu napaćenoj Crkvi i potiče ju na ustrajnost.

Treći dio sažima sukob između zmaja i žene, u to vrijeme na zemlji. Reddish tvrdi kako je simbol žene koja je bila odvedena u pustinju kako bi bila zaštićena, vrlo poznat čitateljima. Potiče sjećanje na *izlazak*. Na izlazak se uvijek gledalo kao na najjasniju sliku slobode i zaštite. Dozivao je sjećanje na izbavljenje i slobodu od faraonove ruke, te jačao pouzdanje potlačenih. U mnogim je zemljama ova priča pružala veliku utjehu potlačenim ljudima. Nudila je platformu za razumijevanje i poziv na ustrajanje na Božjim obećanjima te obnavljala nadu u oslobođenje (Malina-Pilch, 2000).

Viđenje završava sa Sotonom koji, ne mogavši uništiti ženu, započinje otvoreni rat protiv njezina potomstva, što je simbol Crkve (Reddish, 2001). Ivan tvrdi kako postupci zmaja proizlaze iz očaja, jer zli zna kako su mu dani izbrojani. Slika uništenja zla koristi se kako bi stvorila nadu i ohrabrenje napaćenom društvu (Koester, 2001).

Reddish tvrdi kako Sotona predstavlja Rim i njegovog cara, no ne u fizičkoj dimenziji. Koester napominje kako je Ivanova taktika vrlo diplomatska: on koristi simbol sina, što je vrlo poznata slika u židovskoj literaturi kao i u grčkoj mitologiji. U grčkoj mitologiji sin se zove Apolon, i on je taj koji spašava ljude. Ironija

4 Malina i Pilch govore o dobro poznatoj nebeskoj slici po imenu "Sin Čovječji" i vjeruju kako je Ivan iskoristio tu sliku. Izraz "Sin Čovječji" često se koristi u proročkoj literaturi Daniela i Ezekijela. Za više o ovome vidi (Malina-Pilch, 2000; Koester, 2001).

je u tome što je rimski car iskoristio taj simbol nazivajući sebe Apolonom, i tvrdio kako je zaštitnik i spasitelj. Kad su rimski pogani čuli Ivanovo viđenje, najvjerojatnije su mislili na cara, no, kao što Koester uvjerava, Ivan tvrdi kako je Krist jedini Spasitelj, a cara poistovjećuje sa Sotonom (Koester, 2001). Čini se kako je taj diplomatski pristup omogućio da poslanica prodire i putuje bez većih problema, jer izgleda da nije pobijala javno mnijenje. Poslanica je također prenosila poruku određenim izvornim čitateljima da je Isus Spasitelj. Viđenje također prikazuje Zmaja kao oličenje zla koje je bilo "utjelovljeno u tlačiteljskoj vladavini Rimskoga Carstva, u političkim i ekonomskim vladarima kako bi ispunilo očajničke želje Zmaja" (Matera, 2007). Čini se da se poimanjem Rima kao oruđa samog Sotone, daje okvir za odanost vlastima. U sažetku, čini se da viđenje prikazuje rat između dobra i zla koje se također čini kako se podudara s društveno-ekonomskim okvirom knjige Otkrivenja. Ivan pokušava riješiti problem nepravde, to jest, nasilja koje su počinjale najviše društvene i političke institucije društva protiv jedne manjinske skupine. Apokaliptička literatura služi kao poticaj protiv zlih sila sustava, te kao nada potlačenoj manjinskoj skupini.

Otkrivenje u XII. stoljeću

Zanimljivo je da se sličan apokaliptički tekst pojavio u 12. stoljeću u srednjevjekovnoj Europi. Proročica/pisac bila je Hildegard von Bingen.

Nekoliko biografskih bilježaka

Hildegard (1098-1179), (Lerman, 1995), rođena je u velikaškoj obitelji u Blochelheimu u Njemačkoj (Valentine, 1995). Njezini su je roditelji posvetili Bogu kao desetinu (Newman, 1988) u dobi od osam godina te je odrasla u samostanskom okruženju (Mershman, 1910). U dobi od šesnaest godina Hildegard je postala redovnica i bila je uključena u djelovanje ženskog samostana, koji je osnovala njezina mentorica (Valentine, 1995), koju je kasnije naslijedila. Hildegard je živjela u vrlo androcentričnom društvu u kojemu su žene imale nizak status te ih se smatralo građanima drugog reda. Valentine Timothy (1995) tvrdi da je i sama Hildegard smatrala nedostatkom to što je žena, no nije dopustila da ju to ometa u radu. Hildegard danas nazivaju "znamenitom ženom, prvakinjom u mnogim područjima" (Lerman, 1995). Godine 2009. *Zeitgest Films* je snimio film o njezinu životu pod nazivom *Vision (Viđenje)*. Imala je velik utjecaj na području glazbe, umjetnosti, teologije, ekleziologije, matematike i književnosti, no najvažnija je zbog svojih proročkih viđenja, od kojih je jedno opisano ovdje (Newman, 1988).

Godine 1136. Hildegard je naslijedila svoju mentoricu i postala upraviteljica svoga reda. Ona je prva redovnica koja je osnivala vjerski red koji je papa priznao. Njezin je red bio odan jednostavnom življenju u siromaštvu. Komentirajući mjesto gdje je živjela, Cantor (1994) je izjavio: "Ovo nije mjesto za ženu iz njemačkoga plemstva. Čak ni vitez ne bi bio sretan vidjeti svoju kćer ovdje". Ključno je navesti kako je siromaštvo bio uobičajeni način življenja u samostanima (Ozment, 1980), no takav stil nije potpuno prikazivao život utvrđenog crkvenog sustava (Russell, 1968), koji će Hildegard kasnije napasti svojim viđenjima. Viđenja su, tvrdila je Hildegard, rezultat djelovanja Duha Svetoga. Odbacila je misao da su viđenja rezultat zanesenih emocionalnih stanja, kao što su neki insinuirali (Valentine, 1995). Njezina su viđenja bila odraz društveno-ekonomskog ozračja ondašnjega društva, i nije bilo potrebno oštro oko da bi se otkrila usporedba između značenja viđenja i stanja ustanovljenog crkvenog poretka. U svojoj knjizi Russell objašnjava kako je Srednji vijek bilo vrijeme sukoba između poretka i proroštva. Crkva je stekla ekonomsku moć, a biskupi su dobili u posjed veći dio zemlje. Institucija crkve postala je moćna i vrlo pokvarena, što je rezultiralo čestim zanemarivanjem duhovne dimenzije života. Takvoj suhoparnoj duhovnosti bila je potrebna reforma (Russell, 1968). Degradirano stanje vjerskog, političkog i duhovnog života crkvenog sustava nametnulo je obvezu redovničkoj zajednici poduzeti reformu crkve.⁵ Hildegard von Bingen pokušava ponovo unijeti duhovnost u pokvareno, suhoparno i razmetljivo življenje utvrđenog crkvenog sustava. Svojim viđenjima napada pokvarenost crkve i nudi viđenje za bolje društvo. Sama je priznala kako je njezin cilj "preobraziti svećenstvo od sebične skupine Kristovih izrabljivača... [vjerovala je da] sada je vrijeme da redovnice u samostanima pokušaju tamo gdje su papa i kardinali promašili" (Cantor, 1994). Čini se da je stav Hildegard neodoljivo sličan stavu apostola Ivana. Prepoznala je problem u srednjevjekovnom crkvenom sustavu i odlučila ukazati na njega. Baš poput Ivana, Hildegard koristi apokaliptički rječnik kako bi sročila viđenje, kojemu se sada vraćam.

Hildegard i Antikrist (*vidi Dodatak B*)

Najistaknutije viđenje Hildegard je ono o Antikristu (Czarski, 1999). Viđenje postaje još snažnije u vrijeme pokvarenosti i suhoparnog vjerskog života. Hildegard je tvrdila kako je svoje viđenje dobila izravno od Boga po Duhu Svetomu (Czarski, 1999), a ne uslijed napada migrene kao što su Flanagan (1990) i Singer (2005)

5 *Monastic in medieval Christianity*, Department of Medieval Art and Cloisters, 2000-2009, [on line], dostupno na http://www.metmuseum.org/toah/hd/mona/hd_mona.htm. Posjet 15. prosinca 2009.

vjerovali. Govoreći o svom duhovnom iskustvu ona tvrdi:

Dogodilo se ... kada sam imala 42 godine i sedam mjeseci, da se nebo otvorilo i blještavo svjetlo iznimnog sjaja obuzelo je čitav moj um. Tako je zapalilo čitavo moje srce i grudi poput plamena, ne izgarajući već, grijući... i odjednom sam shvatila značenje izlaganja knjiga...⁶

Hildegard započinje svoje viđenje s pet zvijeri: 1) psom, 2) žutim lavom, 3) blijedim konjem, 4) crnom svinjom i 5) sivim vukom (King-Lenzmeier, 1953). Sve životinje dolaze sa sjevera, a oči su im uprte k zapadu. Brda su povezana sa životinjama uz pomoć užadi koja se spuštaju iz njihovih usta prema vrhovima (King-Lenzmeier, 1953). Postojanje broja pet bilo je predmet rasprave nekih znanstvenika, poput Klaesa (1993) i Liebeschutza (1930), no točno značenje toga broja nema posebnu važnost za ovaj rad. Bitan je simbol koji životinje predstavljaju. Czarski tvrdi da prve četiri "životinje označavaju pet vrlo žestokih smjerova zemaljskih kraljevstava...[i] činjenica da su ta buduća kraljevstva bila simbolizirana životinjama koje su smještene prema sjeveru naznačuje da su ta kraljevstva zaražena grešnim [i ispunjena] tjelesnim željama" (Czarski, 1999). Czarski dodaje kako je peta životinja teške naravi. U srednjevjekovno vrijeme vuk je "karakterizirao ljude koji će se boriti za kontrolu nad kraljevstvima... Siva boja simbolizira lukavstvo ili prijevaru koju će ti ljudi upotrijebiti kako bi stekli moć jer neće ni pokušati izgledati crno ili bijelo..." (Czarski, 1999). Vuk ima vrlo važan položaj u viđenju jer upravo kada padne vuk, pojavit će se Antikrist kako bi ispunio zemlju nepravdom i nasiljem. Životinje su bile uobičajena metafora za srednjevjekovno europsko društvo. Emerson (1981) navodi da "vuk... [se smatra da] je simbol Antikrista zbog toga što je ta životinja neprijatelj janjetu, koje simbolizira Krista. Viđenje se nastavlja s prikazom žene u porođajnim bolima i slikom Krista. "Krist se pojavljuje u gornjem desnom uglu ... sjedeći na zgradi koja se do sada gradila i gotovo je dovršena" (King-Lenzmeier, 1953). Na lijevoj strani je trudna žena prekrivena krvlju i patnjom, dok rađa dijete Antikristu. King-Lenzmeier smatra da je ta žena, majka Antikrista, Crkva umrljana grijehom. Crkva je također ta koja će pokazati Antikristu kako koristiti čari i moć (King-Lenzmeier, 1953). Ružna i zastrašujuća glava dočarava slike suda te silne nepravde i nasilja, a u osvrtnu budi svijest o Sudnjem danu. Misao o sudu poziva na pokajanje. Ona potvrđuje da, iako je sud "ovdje ali ne još", još uvijek ima vrijeme za pokajanje. Crkva još uvijek može ostaviti svoje zle putove. Viđenje završava s elementom nade u vjerovanje da "kad Crkva bude oslobođena, svijetlit će u svojoj zlatnoj slavi, a ljudi će pjevati hvale... pobjedonosnom Spasitelju" (King-Lenzmeier, 1953). Hildegard je otkrila

6 Irene B. Hahn, *The Incredible Life and Prophecies of St. Hildegard*, [on line] Dostupno na <http://www.unitypublishing.com/prophecy/HildegardSaint.htm>, Posjet 25. veljače 2010.

problem u uspostavljenom crkvenom sustavu i odvažno ukazala na njega svojim viđenjima. Vjerovala je kako je njezin cilj: "preobraziti svećenstvo od sebične skupine izrabljivača Krista" (Cantor, 1995). U tom smislu, Hildegard naviješta poruku pokajanja sličnu poruci Jone u Ninivi. Njezina je svrha bila potaknuti promjenu unutar uspostavljenoga crkvenog sustava u dvanaestom stoljeću. Njezina je nada da će *Ecclesia* prepoznati svoje stanje, pokajati se, i obratiti se svome Bogu. S obzirom na navedeno, Czarski tvrdi kako se Hildegard s pravom može smatrati "starozavjetnim prorokom u tradiciji Izaije ili Jeremije [ili Ivana] jer je kritizirala moralne propuste vođa poput nadbiskupa Henryja iz Meinza" (Czarski, 1999).

Zaključak

U svjetlu argumenata i predložene rasprave, tvrdi se da viđenje u *Otkrivenju* 12 prikazuje dvostruku lekciju. Ono služi kao upozorenje uspostavljenom ekonomskom i političkom sustavu na čijem je čelu bio rimski car. Ivan otkriva društveni problem nepravde i nasilja i ukazuje na njega na vrlo kreativan način. *Otkrivenje* 12 također prenosi poruku nade za sve one koji ostaju vjerni. Kao što je već bilo istaknuto, Hildegard je vidjela problem pokvarenosti i nepravde u crkvenom sustavu, i ukazala na njega svojim viđenjima. Hildegard nije imala za cilj osuditi crkveno ustrojstvo, već potaknuti pokajanje i promjenu. Njezino viđenje nije slika budućnosti koja ima doći, već slika moguće budućnosti ukoliko Crkva odbije promijeniti načine življenja. Ivan je, pišući iz udaljenog mjesta i pod velikim progonstvom, stvorio vrstu literature koju vlasti nisu mogle lako odgonetnuti, a koja je mogla donijeti nadu društvu koje ju je moglo razumjeti. Hildegard von Bingen, koja je živjela u mračnim vremenima srednjevjekovne Europe, mogla je prenijeti viđenje suda i nade, a istovremeno ostati prijatelj Crkve.

Ističe se kako razumijevanje viđenja kao odgovor na duhovni i društveni problem nudi nadu za napaćeno društvo u dvadesetprvom stoljeću. Viđenje je glas bezglasne kršćanske manjine (*Otkrivenje*), kao i redovničke manjine (Hildegard von Bingen) u njezinoj borbi za duhovnu i fizičku pravdu. Viđenje ohrabruje one koji trpe nepravdu zbog svoje boje kože, rase ili spola. Ono također poučava na koji način treba postupati društvo s valovima bučnog mora. Ono podsjeća ljude da je trpljenje privremeno i promiče pravedni poredak. No ono ne podsjeća *samo*, već *također* stvara nadu i težnju. Ono daje moć i glas potlačenima (duhovno ili fizički) u njihovoj borbi da podsjetu tlačitelja (duhovnog ili fizičkog) na njihovo dostojanstvo i vjeru.

Prilog A
Umjetnički prikaz Ivanove vizije u *Otkrivenju 12*

Korišteno uz dozvolu autora. Autorica slike, Pat Marvenko Smith iz Revelation Productions (www.revelationillustrated.com), dala je dozvolu objavljivanja autoru članka Ksenafu Akulli u srijedu, 18. svibnja 2011.

Prilog B
Prikaz Hildegardine vizije Antikrista

Preuzeto iz: Anne H. King-Lenzmeier, *Hildegard of Bingen; An Integrated Vision*. Collegeville, The Liturgical Press, 2001. str. 45.

Literatura

- Adso of Montier-En-Der, *Letter on the Origin and time of the Antichrist*, 950, The Missionary Society of St. Paul the Apostle, 1979, [on line] <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/apocalypse/primary/adsoletter.html>, posjet, 23. veljače 2010.
- Berton, Justin (2011). Biblical Scholars Date for Rapture: May 21, 2011. January 1, 2011, SFGate.com, [on line], Available at http://articles.sfgate.com/2010-01-01/bay-area/17466332_1_east-bay-bay-area-first-time-camping, posjet, 16. svibnja 2011.
- Boxall, Ian (2006). *Blax's New Testament Commentary*, ur. Morna D. Hooker. London: Continuum Press.
- Bultmann, Rudolf (1963). *The History of the Synoptic Tradition*, trans. John Marsh. New York: Harper & Row.
- Cantor, Norman F. (1994). *Medieval Lives*. New York: Harper and Collins Publishers.
- Carson, D. A. (2000). "New Testament Theology", u: Martin, R. P., & Davids, P. H. urr. *Dictionary of the later New Testament and its developments* (electronic ed.). Downers Grove: InterVarsity Press.
- Czarsk, Charles M. (1999). "Kingdoms and Beasts: The Early Prophecies of Hildegard of Bingen", *Journal of Millennial Studies*, Volume I, Issue 2, Winter 1999.
- Emmerson, R. (1981). *Antichrist in the Middle Ages*. Seattle: University of Washington Press.
- Flanagan, S. (1990). *Hildegard of Bingen, 1098-1179: A Visionary Life*. London: Rutledge.
- Hahn, Irene B. *The Incredible Life and Prophecies of St. Hildegard*, [on line] Dostupno na <http://www.unitypublishing.com/prophecy/HildegardSaint.htm>, posjet, 25. veljače 2010.
- Hansen, Richard H. (1972). *The Future of the Great Planet Earth*. Minneapolis: Augsburg Publishing Press.
- Hassel, Gerhard (1978). *New Testament Theology: Basic Issues in the Current Debate*. Grand Rapids: Willing B. Eerdmans Publishing Company.
- Keener, Craig S. (1993). *The IVP Bible Background Commentary, New Testament*. Downers Grove: InterVarsity Press.
- King-Lenzmeier, Anne H. (2001). *Hildegard of Bingen; An Integrated Vision*, Collegeville: The Liturgical Press.
- Klaes, M. ur. (1993). *Vita Sanctae Hildegardis*, CCCM, vol 126. Turnholt: Brepols.

- Koester, Craig R., *Revelation and The End of All Things*, (Grand Rapids: Willing B. Eerdmans Publishing Company, 2001).
- Lerman, Christina. *The life and Works of Hildegard Von Bingen*, [on line], Dostupno na <http://www.fordham.edu/halsall/med/hildegarde.html>, posjet, 16. svibnja 2011.
- Liebeschütz, H. (1964). *Das allegorische Weltbild der heiligen Hildegard von Bingen*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Lindsey, Hal, (1970). *The Late Great Planet Earth*. Grand Rapids: Zondervan Press.
- MacPherson, Dave (2001). "The End Is not Near." *The Door Magazine*. Sept.-Oct. 2001.
- Malina, Bruce J. i John J. Pilch (2000). *Social-Science Commentary on the Book of Revelation*. Minneapolis: Fortress Press.
- Mangina, Joseph L. (2010). *Revelation*. Grand Rapids: Brazos Press.
- Marshall, I. Howard (2004). *New Testament Theology*. Downers Grove: InterVarsity Press.
- Matera, Frank J. (2007). *New Testament Theology, Exploring diversity and Unity*. Louisville: Westminster John Knox Press.
- Mersman, F. (1910). St. Hildegard, u: *The Catholic Encyclopedia*. New York: Robert Appleton Company, [on line], Dostupno na <http://www.newadvent.org/cathen/07351a.htm>, posjet, 25. veljače 2010.
- Monastic in medieval Christianity*, Department of Medieval Art and Cloisters, 2000-2009, [on line], Dostupno na http://www.metmuseum.org/toah/hd/mona/hd_mona.htm, posjet, 15. svibnja 2011.
- Newman, Barbara (1988). *Hildegard of Bingen Symphonia*. New York: Cornell University Press.
- Osborne, Grant R. (2002). *Revelation*. Grand Rapids: Baker Academics Press.
- Ozment, Steven (1980). *The Age of Reform 1250-1550*. New Heaven: Yale University Press.
- Rauh, H. (1973). *Das Bild des Antichrist in Mittelalter*. Munster: Verlag Aschendorf.
- Reddish, Mitchell G. (2001). *Smyth and Helwys Bible Commentary: Revelation*. Macon: Smyth and Helwys Press.
- Reid, Daniel G. (2004). *The IVP Dictionary of The New Testament*. Downers Grove: InterVarsity Press.
- Russell, Jeffrey Burton (1968). *A history of Medical Christianity*. New York: Thomas Y. Crowell Company.

- Singer, Charles (2005). "The Visions of Hildegard of Bingen," *Yale Journal of Biology and Medicine* 78 (2005), pp. 57-82. London, England. [on line], Dostupno na <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2259136/pdf/16197730.pdf>, posjet, 25. veljače 2010.
- Valentine, Timothy (1995). "Hildegard unplugged – Vision: The Music of Hildegard von Bingen", *America*, Mar 25, 1995; 172, 10.
- Walhout, Edwin (2000). *Revelation Down to Earth*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.
- Wright, N. T. (1992). *The New Testament and the People of God*. Minneapolis: Augsburg Press.

Prevela s engleskog Ljubinka Jambrek

Ksenafa Akulli

Facing the Dragons: A Historical-Analytical Study of the Parallels between the Vision of Revelation 12 and Hildegard von Bingen's Vision of the Antichrist, and their Relevance in Contemporary Society

Abstract

The paper attempts to assess the power of visions in the struggle against injustice. It is argued that the Revelation of John is itself a struggle that advocates for a just spiritual and physical society. The genre of apocalyptic literature, with its symbolic language, and its presence and relevance in Medieval Europe in the writings of Hildegard von Bingen suggest that the power of a vision lies in the capability of the author to detect a problem and creatively provide a solution to emancipate society in the struggle against spiritual and physical injustice.